

MITOBIOGRAFIJOS BRUOŽAI CLAUDE’O LOUIS-COMBET ROMANE *DURK, ERŠKĖTI JUODASAI*

Vytautas Bikulčius

Šiaulių universiteto Humanitarinio fakulteto
Literatūros istorijos ir teorijos katedros docentas

Šiandien ne vienas prancūzų literatūros kritikas (T. Guichard, D. Rabaté, D. Viart) pripažįsta, kad rašytojas Claude’as Louis-Combet (g. 1932), kuris laikomas hagiografijos specialistu ir vienoje iš Liono leidyklų vadovauja knygų serijai apie šventuosius, išrado naują žanrą, kuris buvo įvardytas kaip mitobiografija. Ji „... consiste à investir, *via* la fiction, la vie d’un personnage illustre (...) et à y insérer ses propres sentiments, angoisses, pulsions“¹ (Guichard, 89). Reikia dar priminti, kad šis rašytojas, nors yra keliolikos romanų (iš jų paminėtini *Marinus ir Marina*, 1979; *Beatabeata*, 1985; *Rožės amžius*, 1997;), apysakų, novelių ir poezijos rinkinių autorius, atkakliai nutylimas kritikos, kai tuo tarpu nė viena rimtesnė knyga apie šiuolaikinį prancūzų romaną neapsieina be jo, o dviejuose Prancūzijos universitetuose jau buvo surengtos mokslinės konferencijos, skirtos jo kūrybos analizei.

1980 metais pats C. Louis-Combet mitobiografiją apibūdino šitaip: „L’autobiographie doit se développer sur le territoire

des mythes, des rêves, des fantasmies. Elle réalise, en ce sens, un projet anthropologique. Le narrateur cesse de raconter sa vie. Il s’efforce seulement de la déchiffrer dans les miroirs des songes collectifs ou individuels. C’est ce que j’ai appelé une mythobiographie“² (Louis-Combet, 1999, 3), kaip matyti, rašytojas lyg ir kuria naują gerai žinomo – biografijos – žanro atmainą, kuriai suteikia specifinių ypatybių, grindžiamų mito, sapnų, fantazijų logika.

Tik čia reikia pripažinti, kad pats autorius kuria mitą iš tų duomenų, kuriuos jam pateikia konkrečios asmenybės, mūsų atveju austrų poeto G. Traklio gyvenimas, mitą, kuris iškreipia ar netgi nustelbia tikrąsias to gyvenimo aplinkybes. Pasak N. Fraye, „mitologija projektuoja save kaip teologiją: tai reiškia, kad mitopoetinis autorius remiasi tam tikrais mitais kaip „teisingais“ ir kuria savo poetinę struktūrą, atsižvelgdamas į juos“ (Фрай, 261). Sapno

¹ „... suvokiama kaip garsaus personažo gyvenimo vaizdavimas pasitelkiant išmonę, o į jį įterpiami savo paties jausmai, nerimas, impulsai.“

² „Autobiografija turi plėtotis mitų, sapnų, fantazijų teritorijoje. Šia prasme ji įgyvendina antropologinį projektą. Pasakotojas liaujasi pasakojęs savo gyvenimą. Jis tik stengiasi jį iššifruoti kolektyvinių ar individualių sapnų veidrodžiuose. Būtent šitai aš ir pavadinau mitobiografija.“

logikos romane dominavimą galima paaiškinti tuo, kad šitaip, anot N. Fraye, išreiškiamas geidimas, kuris nėra patenkintas tikrove. Tai dar vienas įrodymas, kad C. Louis-Combet kuria ir savo mitą.

Šio straipsnio uždavinys ir yra išsiaiškinti, kaip rašytojo suformuluotos mitobiografijos savybės funkcionuoja jo paties romane ir lemia jo žanrinį veidą.

Romanas *Durk, erškėti juodasai* (1995) pasakoja apie austrų poeto Georgo Traklio vaikystę, poetinės kūrybos pradžią, incesto persmelktą meilę jo seseriai Gretlei, apie poeto dalyvavimą Pirmajame pasauliniame kare, apie jo bandymą nusižudyti ir neaiškią žūtį nuo kokaino 1914 metų spalio pradžioje, kai jis teturėjo dvidešimt septynerius metus. Pats romano autorius prisipažįsta, kad „dans le récit issu de quelques données lacunaires et susceptibles de variations interprétatives, il ne s'agissait pas de recréer un semblant de réalité historique mais plutôt d'élever cette réalité à la hauteur du songe, là où les fantasmes de l'auteur croisent les expressions retenues de ce modèle d'amour fou que représentent, pour lui, le frère et la soeur“³ (Louis-Combet, 1999, 3). Žodžiu, rašytojui poeto gyvenimo faktai tėra tik savotiškas pamatas, ant kurio jis renčia savo fantazijų rūmą.

Romaną pradeda epigrafas iš G. Traklio eilėraščio *Apreiškimas ir žūtis*: „Sėdėjau tylus apleistoj smuklėj po aprūkusiom

³ „... šiame pasakojime, kuris radosi iš kai kurių nepilnų ir paklūstančių įvairioms interpretacijoms biografiškos duomenų, reikėjo atkurti ne istorinės tikrovės vaizdą, bet greičiau pakylėti šią tikrovę iki sapno lygio, ten, kur autoriaus fantazijos susiduria su šio beprotiškos meilės modelio išraiška, kurią jam pateikia brolis ir sesuo.“

lubom ir vienišas gėriau vyną; spindulingas lavonas, palinkęs virš taurės tamsios. Ir negyvas ėriukas gulėjo prie mano kojų. Iš dulsvos žydrumos žengė blyški sesers figūra, ir šitaip bylojo jos kruvinos lūpos: Durk, erškėti juodasai“ (iš vokiečių kalbos vertė S. Geda) (Traklis, 65). Seseriai poeto iš pradžių priskirti žodžiai tampa ne tik romano pavadinimu, bet ir pagrindiniu kūrinio leitmotyvu, neatsitiktinai romane jie kai kada išryškinti kursyvu. Jie ne sykį pasikartoja romane, įgydami vis kitokią prasmę: čia sesers kvietimu peržengti lemiamą ribą, čia brolio ir sesers vienove, nes paties Georgo prisipažinimu jam sunku pasakyti, kas pirmasis ištarė šiuos žodžius, čia geidžiamu prisiminimu karo apkasuose.

Jau pajutusi savyje gimstantį moteriškumą, Georgo sesuo Gretlė suvokia, kad ją užvaldo nesuprantamos, neaiškios jėgos, nes jos „sang ne sera pas chrétien“⁴ (Louis-Combet, 1995, 23), ir jis liudys ne šviesą, o jos kūniškuosius instinktus. Tie žodžiai, kuriuos ji rašo savo laiškuose broliui, liudija apie ribų nepaisantį jos seksualumą. Be to, ji stengiasi jais ištrinti skirtumus tarp vyro ir moters: „Mes seins n'arrêtent pas de me surprendre [...] Je voudrais les voir sur ta poitrine“⁵ (*ten pat*, 27). Iš pirmo žvilgsnio tai būtų galima susieti su seksualinėmis fantazijomis, tai gali priminti ir Gretlės sapnus, tačiau, kita vertus, visa tat atitinka paties autoriaus siekį kūrinyje įprasminti vienovę, kuri jungia vyrą ir moterį, šviesą ir tamsą, dvasią ir kūną.

Anot romano autoriaus, folkloras, susijęs su botanika, teigia, kad juodasis erškė-

⁴ „... kraujas nebus krikščioniškas.“

⁵ „Mano krūtys nesiliauja mane stebinusios [...] Aš norėčiau jas matyti ant tavo krūtinės.“

tis išpėja apie incesto meilę tarp paauglių ir juos gina nuo šio pažeidimo ir tolesnės nelaimės (Louis-Combet, 1999, 3). Tačiau romane būtent šie sesers žodžiai „Prends, je t'appartiens, prends cette soeur qui t'est réservée, et blesse, blesse-moi, ronce noire“⁶ (Louis-Combet, 1995, 57) žymi tą ribą, kurią peržengia sesuo ir brolis, pažindami incesto meilę. Vėliau karo lauke poetas norės šiuos žodžius dar kartą išgirsti iš sesers lūpų kaip savotišką palaimą, kurią dabar, deja, jam suteikia tik kokainas. Norėdamas paaiškinti šią meilę, romano autorius jai suteikia ir fatališką pobūdį. Kadangi sunku aptikti kokius nors brolio ir sesers poelgių psichologinius motyvus, tą beprotišką meilę tenka sieti tik su lemtimi, nes kitaip ji paprasčiausiai negali būti paaiškinta. Būtent lemtimi, būdinga graikų tragedijoms, galima paaiškinti brolio ir sesers paslaptinę trauką jau nuo pat vaikystės, jų visiškai uždarą pasaulį, kur viešpatuoja tik jūdviejų mintys ir fantazijos, kur jie palikti likimo valiai. Tas lemties permelktas gyvenimas žadina ir jų kūrybinę vaizduotę, nors šiuo požiūriu sesuo negali prilygti savo broliui.

Nuo pat pirmųjų romano puslapių autorius nori parodyti, kad brolių ir seserį jungia kažkoks nepaaiškinamas ryšys, kažkokia nepaaiškinama trauka, kuri verčia ieškoti būsimos meilės užuomazgų. Norėdamas paaiškinti brolio meilę sėsei, rašytojas pirmiausia atkreipia dėmesį į aplinką, kurioje jiedu gyvena. Kai broliui buvo tik dešimt, o jo sėsei – penkeri metai, jų mėgstama žaidimo vieta tapo palėpė, kur buvo suversti įvairiausi nebenaudojami daiktai. Tačiau

palėpė virto savotišku slėpiniu saulėlydžio akimirka, kai berniukas tiesiog sutriko: „Il sait... que le grenier, à cette heure, est un lieu dangereux, incitateur de pensées déviées et indicibles“⁷ (Louis-Combet, 1995, 12). Slėpinga berniukui tampa ir jo sesuo: „De tous les êtres qui peuplent la maison, cette petite fille a été reconnue par son frère, depuis le commencement, comme celle par qui la ténèbre arrive“⁸ (*ten pat*, 13). Jau nuo pat mažumės jie atrodo neišskiriami, neišvaizduojami vienas be kito: „Le frère et la soeur inséparables font compagnie de mystère“⁹ (*ten pat*, 13). Kaip matyti, netgi tas jūdviejų neišskiriamumas dvelkia paslaptimi. Be to, tas faktas, kad jiedu neišskiriami, yra susijęs ir su tuo, kad jie stulbinamai panašūs. Nejučiomis tekste atsiranda pranašišku užuominių: „Un jour viendra où il n'y aura plus de limite“¹⁰ (*ten pat*, 14), „Le soleil était-il, ce soir-là, d'un rouge tellement ardent (...) que les visages comme les mains paraissaient baignés à la source du sang?“¹¹ (*ten pat*, 15), kol galiausiai pasakoma, kad „le garçon connaît bien le sens du mot *tentation*“¹² (*ten pat*, 15). Tačiau rašytojas psichologiškai įvertina situaciją ir viską pradeda jūdviejų žaidimu su lėle,

⁷ „Jis žino (...), kad tą valandą palėpė yra pavojinga vieta, kurstanti nepadarias ir neištiriamas mintis.“

⁸ „Iš visų žmonių, kurie gyvena šiame name, nuo pat pradžių šią mergaitę jos brolis pripažino kaip tą, su kuria ateina tamsa.“

⁹ „Neišskiriami brolis ir sesuo sudaro paslaptinę draugiją.“

¹⁰ „Ateis tokia diena, kai nebeliks ribų.“

¹¹ „Ar tą vakarą saulė nebuvo tokia liepsnojanti raudona (...), kad veidai ir rankos atrodė it nupraustos kraujo šaltinyje?“

¹² „... berniukas gerai žino žodžio *gundymas* prasmę.“

⁶ „Imk, aš tau priklausau, imk šią sėšę, kuri tau skirta, ir durk, durk mane, erškėti juodasai.“

kurios sijenėlį berniukas pakelia žaisliniu kardu ir galų gale juo persmeigia lėlę, iš kurios pabyra spalvai. Šią sceną autorius įvardija kaip aukojimą. Tačiau tai tėra tik pradinis etapas, nes berniukas pakartoja savo žaidimą su seserimi, kuri lemtingai suvokusi jo norą, apnuogina apatinę kūno dalį. Jos brolis apžiūrinėja ją, tenkindamas savo žvilgsnį. Tas kūno pažinimas tiesiog sukrečia berniuką, nes jis nesuvokiamas it tamsa. Žodžiu, pirmoje romano dalyje „1897 metų rudenio“ autorius bando išsiaiškinti, kaip užsimezga pirmieji brolio ir sesers meilės daigai, kurie kol kas reiškiasi tik kaip nuojauta ar lemtingi ženklai. Be visa kita, čia dar labai ryškus ir aukos motyvas, nes kaip rodo tolesni romano įvykiai, iš esmės sesuo aukojasi broliui. Neatsitiktinai ir brolio sąmonėje užsifiksuoja ėriuko vaizdas, kuris vėliau prisismelkia į jo eilėraščių „Apreiškimas ir žūtis“. Tas aukos motyvas gali būti siejamas tiek su mitu, tiek su seksualinėmis fantazijomis. Čia lengvai rasime analogijų ir su prancūzų romantiko F. R. de Chateaubriand apysaka *René*, kurioje irgi šmėkščioja kraujomaišos motyvas, tik jis nėra aiškiai išsakomas, bet greičiau nujaučiamas kaip gurgenantis požeminis upelis. Tačiau esama ir esminių skirtumų. Apysakoje *René* didinga erdvė – senųjų kultūrų vietovės, Luizianos gamta. Ryškus ir aukos motyvas – tik šiuo atveju aukojasi René sesuo Ameli, kad išgelbėtų brolių nuo neleistino žingsnio, kai tuo tarpu Gretlė aukojasi Georgui, kad jam atvertų kūrybos slėpinius.

Antroje romano dalyje „1905 metų vasara“ rašytojas pagrindinį dėmesį skiria Gretlei. Ji pajunta pirmuosius moteriškumo ženklus (jai prasideda mėnesinės,

gakta apauga plaukais, pradeda formuotis krūtys). Ir ji nori, kad kaip ir vaikystėje jos visų šitų permainų liudininkas būtų jos brolis, kurio dabar nėra šalia, nes jis gyvena ir mokosi šalies sostinėje. Jos vienintelė bendravimo forma su broliu tampa kasdien rašomi laišakai, kurių tačiau ji neišsiunčia, bet laiko savo stalčiuje. Būtent tie laišakai išduoda jos slapčiausias mintis – ji nori, kad tik jos brolis būtų jos mylimasis, kad jos nuolat gražėjančios krūtys papuoštų jo krūtinę. Iš pirmo žvilgsnio tai galėtų pasirodyti tik kaip paauglės fantazija, tačiau šias mintis reikėtų sieti tiek su autoriaus skelbiama vyro ir moters vienove, tiek su sesers auka broliui. Kadangi Gretlei didžiulį įspūdį daro brolio eilėraščiai, kuriuos jis siunčia seseriai, tačiau kurių ji nesupranta ir kurių žodžius ji bando pavartoti savo laiškuose, suvokdama, kad ji „ne serait jamais que l'écho et le reflet“¹³ (*ten pat*, 29), jos atsakas ir savotiška dovana tampa šios jos svajonės. Naktimis, mėnesienos šviesoje ji mintimis bendrauja su broliu, jam it vaikystėje vėl rodydama savo kūną, kuris, jai tampant moterimi, darosi kupinas paslapčių. Autorius čia neatsitiktinai akcentuoja mėnesienos šviesą, pranašaudamas tolesnį Gretlės likimą.

Trečioje dalyje „1905–1909“ autorius visą dėmesį skiria vaikinui, kuris išvyksta studijuoti į sostinę chemijos, tačiau kartu, kad būtų naudingesnis žmonėms, domisi farmacija. Vis dėlto jis jaučia, kad jo sielos esmę išreiškia tik poezija, kuri tampa jo pirmąja būtinybe. Tačiau jis niekaip negali užmiršti ir sesers: „Jamais leurs corps ne s'étaient sensuellement touchés, et cepen-

¹³ „... ji visuomet bus tik jo aidas ir atspindys.“

dant le mal était déjà comme accompli¹⁴ (*ten pat*, 40). Jis tarsi ruošėsi nuodėmei, nes gerai suvokė, kad studijos iš esmės buvo jo žlugimas. Galiausiai jo gyvenimas tampa trijų žodžių formule: būti, rašyti, mylėti. Tokia dvasinė situacija leidžia jam įjunki į alkoholį. Vienatvė jį verčia ieškoti kūniškų džiaugsmų, šitaip jis pramina kelią į linksmybės namus, tačiau nė viena džiaugsmą už pinigus teikianti mergina jo nepradžiugina. Ir jis pajuto, kaip jo širdyje „se préparait à se lever le soleil de l'inceste“¹⁵ (*ten pat*, 48). Išskyrus šmėkščiojančią incesto motyvą, ši dalis labiausiai atitinka tradicinį biografijos žanrą.

Ketvirtoji dalis „1909 metų vasara“ iš esmės ir skirta brolio ir sesers nuodėmei. Nors jie abu griežtai atmėta Dievą, tačiau lemtingą dieną visų pirma apsilanko bažnyčioje, norėdami parodyti, kad skiriasi nuo visų tikinčiųjų. Bet širdies gelmėse jie tiki Dievą, kad galėtų pašvęsti savo nuodėmę ir sukelti skandalą savo pačių akyse. Šiuo atveju iniciatyvą rodo sesuo, kuri vedasi brolių į jai pažįstamą miško prosyną, kur ji įgyvendins savo seniai apmąstytą sumanymą – patirs incesto persmelktą meilę. Galima just, kad šis epizodas tarsi nulemtas iš anksto. Ne be reikalo ir pats autorius tvirtina, kad „préparée dans les limbes de l'enfance, mûrie dans les désirs de la première jeunesse, aiguisée au fil de la création poétique, la passion incestueuse prend le sens d'un destin, comme dans la tragédie grecque“¹⁶ (Louis-Combet, 1999,

2). Šitoje dalyje autorius vėl akcentuoja priešybių vienovę. Iš pradžių sesuo brolių norėtų prilyginti šventiesiems, kuriuos ji regi bažnyčių vitražuose, tačiau išsyk atsikrato šitos minties, nes suvokia, kad jos brolis greičiau demonas, nes jis atėjo „pour la blesser et la perdre“¹⁷ (Louis-Combet, 1995, 54). Tačiau, kita vertus, ji pripažįsta, kad nieko nėra artimesnio šventajam kaip demonas. Mitiniam mąstymui būdingas ir moters-sesers palyginimas su žeme ir tamsa, suteikiantis jų poelgiui amžinumo žymę.

Penktoje dalyje „1913 metų kovas“ režime brolių, kuris lanko savo sergančią seserį klinikose. Jis suvokia, kad anksčiau ar vėliau už patirtą laimę tenka mokėti. Daug anksčiau nei su seserimi jis patyrė kūniškus malonumus ir jis ima jaustis pasmerktas, nes prisimena vaikystės laikus, kai jam buvo kalbama apie nuodėmės kainą ir atpirkimo vertę. Brolis ieško savotiško pasiteisinimo ir pripažįsta, kad jo poelgis negali būti siejamas su išprievartavimu: „S'il s'était agi d'un viol, le garçon serait resté seul avec son péché, la fille avec son malheur“¹⁸ (Louis-Combet, 1995, 73). Čia vėl atsiranda lemties motyvas, tik jis palydimas noro suprasti jūdviejų poelgi, į kurį jiedu žengė dar vaikystėje ir už jį abu privalo jausti atsakomybę: „Mais tout ce qui s'était accompli, ils l'avaient préparé ensemble, depuis le commencement, dans les replis de leur enfance; ensemble, ils avaient nourri le coeur du même désir; et ils s'étaient retrouvés ensemble sur le même chemin, tendus vers

¹⁴ „Niekada jų kūnai nebuvo geidulingai susilietę, ir vis dėlto blogis tarsi būtų įvykęs.“

¹⁵ „... ruošėsi patekėti incesto saulė.“

¹⁶ „... paruošta vaikystės dausoje, subrandinta ankstyvos jaunystės troškimuose, nugludinta poetinės kūrybos, incesto persmelkta aistra įgyja likimo prasmę kaip graikų tragedijoje.“

¹⁷ „... ją sužeisti ir jos netekti.“

¹⁸ „Jei čia būtų buvęs išprievartavimas, vaikas būtų likęs vienas su savo nuodėme, mergina – su savo nelaimė.“

le même horizon d'expérience démesurée et de jubilation"¹⁹ (*ten pat*, 73). Vis dėlto varomąja šio epizodo jėga išlieka lemtis, nors ji ir nėra aiškiai išreikšta, bet juo labiau nerisime kokių nors psichologinių paskatų, kurios būtų privertusios romano personažus žengti lemtinę žingsnį. Brolis taip pat prisimena, kaip sesuo jam patikėjo savo laiškus, kuriuos jis skaitė keletą dienų ir suprato, kad jam sesuo ruošė savo kūno dovaną, kruviną nuodėmę, kuri juodu sujungė visiems laikams. Tačiau, kita vertus, čia svarbu pažymėti, kad sesuo savo troškimą suvokia ir kaip tam tikrą kalbę, gal todėl ji siekia, kad tas jų neišvengiamas nuodėmingas susitikimas atneštų jai skausmą, žėistų ją, keltų jai šleikštulį. Situacijos dvi-prasmiskumą supranta ir jos brolis, kuris irgi jaučia, kaip milžiniška našta užgula jo pečius. Čia atsiranda dar vienas – tremties – motyvas, paliečiantis tiek brolių, tiek seserį. Mat sesuo išstremiama iš to gyvenimo dviese su broliu, kuris jai pataria ištekėti. Tremtį pajunta ir poetas, nes jis negali žodžiais išsakyti to, apie ką net pagalvoti negalima. Gal tuo galima paaiškinti ir jo potraukį narkotikams, tuo labiau kad alkoholis jam nebedaro norimo poveikio? Nuodėmė slegia ir seserį, kuri išteka, tačiau jaučiasi nelaiminga, nes jos su vyru nesieja joks dvasinis ryšys. Savo prieššikumą vyrui ji išreiškia tuo, kad ima gerti, vartoti narkotikus. Nors ji ir tampa nėsčia, tačiau pagimdo negyvą kūdikį. Vienintelė atgaiva jai lieka brolio eilėraščiai.

¹⁹ „Tačiau visa tai, kas įvyko, jie parengė drauge pačioje pradžioje, vaikystės užkampiuose; drauge jie maitino širdį tuo pačiu geismu; ir jie drauge atsidūrė tame pačiame kelyje, besiverždami į tą patį besaikės patirties ir džiugesio horizontą.“

Šeštoje dalyje „1914 metų spalio–lapkritis“ pagrindinis viso romano įvykių fonas yra karas. Jis čia suvokiamas kaip didžiulė katastrofa, įnešanti maišatį į nusistovėjusį gyvenimo ritmą. Autorius, išlaikydamas mitobiografijos žanrą, karą traktuoja kaip kosminę nelaimę: „C'était un essoufflement cosmique, mêlant, dans son indistinction, toutes les fatigues, un ahanement de fin du monde dans la fin des pensées comme des rêves“²⁰ (*ten pat*, 87). Nenuostabu, kad vis dažniau ima skambėti nusivylimo gaidos. Visų pirma jos susijusios su karu, kur poetas jaučiasi bejėgis, vėliau broliui tenka palydėti seserį į beprotnamį. Jis prisimena tą dieną kalnuose, kai padarė kruviną nuodėmę, už kurią jam dabar tenka mokėti. Jo negali išgelbėti net ir poezija. Jam vėl neduoda ramybės sesers žodžiai: *Durk, erškėti juodasai...* Suprantama, kodėl vieninteliu jo išsigelbėjimu tampa kokainas.

Paskutinėje dalyje „1917 metų lapkričio 3 dieną“ paaiškėja, kad būtent tą dieną, kuri užfiksuota dalies pavadinime, lygiai prieš trejus metus mirė Gretlės brolis. Vieni kalbėjo apie savižudybę, kiti – apie nelaimingą atsitikimą, nes dozė buvo perdėm didelė nualintam organizmui. Sesuo raudėjo dieną ir naktį gedėdama brolio. Čia vėl atgyja vienovės motyvas, kuris siejamas su tuo, jog brolis ir sesuo sudaro vieną visumą. Sesuo nė už ką nenori patikėti, kad brolis galėjo baigti gyvenimą savižudybe, nes jis jai buvo pažadėjęs mirti drauge su ja tą pačią dieną kalnuose. Jis dar labiau sustiprėja, kai paaiškėja, kad

²⁰ „Tai buvo kosminis dusulys savo miglotumu į minčių kaip ir svajonių pabaigą įmaišęs visų žmonių nuovargį, dejones apie pasaulio pabaigą.“

„elle le sentait bien présent en elle“²¹ (*ten pat*, 104). Šioje dalyje atsiranda dar vienas – šventosios – motyvas, nors kaip jau matėme anksčiau, religinis jausmas svetimas tiek broliui, tiek seseriai: „Elle avait l’air d’une sainte sur son lit de mort“²² (*ten pat*, 105). Tas motyvas gali būti kaip savotiškas pateisinimas moteriai, kurios gyvenimas virto ištisa kančia. Nuodėmės trauka ir kančia ją ir atvedė į beprotnamį. Tik čia atsiranda ir neaiškios užuominos, kad anksčiau laiko gimusio kūdikio tėvas galėjo būti jos brolis: „Ce ventre que son frère avait comblé de son vivant et qu’il avait ensuite hanté de sa réminiscence profonde n’était plus qu’un lieu d’organes et de fonctions, établi dans une banalité soustraite au regard et sans beauté élective: un ventre pour personne“²³ (*ten pat*, 107). Kadangi nėra tikslių duomenų šiuo klausimu, šį epizodą galime suvokti kaip autoriaus fantaziją, bet jis, kaip matėme, to siekia sąmoningai. Ilgainiui ji praranda visus laiškus, nuotraukas, ima nebesuvokti, kas dedasi aplinkui. Galiausiai ji net užmiršta savo brolių: „Elle s’était délestée de tous les noms qui avaient hanté sa mémoire: noms de lieux et de personnes, assurance de son existence et de sa culture – et nom, pardessus tous les autres, de celui qui avait été

²¹ „... jinau tikrai jautė jį savyje.“

²² „Ji atrodė it šventoji mirties patale.“

²³ „Šis pilvas, kurį pripildė brolis būdamas gyvas ir kurį paskui jis persekiojo savo atkakliu prisiminimu, buvo tik organų ir funkcijų vieta, įtaisyta banalioje vietoje, paslėptoje nuo akių ir neišsiskiriančioje grožiu: pilvas niekam.“

son unique amour“²⁴ (*ten pat*, 112). Visos šitos aplinkybės motyvuoja jos lemiamą poelgį. Paskutinis jos žingsnis – ji iššoka pro langą.

Kaip matyti, rašytojas, remdamasis G. Traklio gyvenimu, ne tiek gilinasi į konkretų asmenį, kiek analizuoja lemtingus, jo manymu, asmenybės gyvenimo momentus. Kokia nors nereikšminga detalė darosi be galo svarbi, nes per ją atsiskleidžia pati asmenybė. Čia rašytojas ne tiek demonstruoja savo žinias iš poeto gyvenimo, kiek išdėsto savo abejones, kelia tam tikrų hipotezių. Visas šis romanas – tai bandymas prasiskverbti į žmogaus bedugnę sielą ir ten ieškoti jo poelgių motyvų.

Išvados

1. Prancūzų rašytojas Claude’as Louis-Combet mitobiografijos žanrą grindžia mito, sapnų, fantazijų logika.
2. Rašytojas, remdamasis austrų poeto Georgo Traklio gyvenimo faktais, romaną kuria kaip savo fantazijų rūmą.
3. Romano personažus tvarko Likimas, kuriam čia tenka toks pat vaidmuo kaip ir graikų tragedijose.
4. Brolio ir sesers veiksmuose romano autorius išvelgia aukos motyvą, kuris siejamas tiek su mitu, tiek su seksualinėmis fantazijomis.
5. Mitobiografija tampa savotiška rašytojo hipoteze apie jo pasirinktos asmenybės gyvenimą.

²⁴ „Ji atsikratė visų vardų, kurie buvo įstrigę jos atmintyje: vietovardžių ir asmenvardžių, pasitikėjimo savo gyvenimu ir savo kultūra – ir, be visų kitų, vardo to, kuris buvo jos vienintelė meilė.“

LITERATŪRA

Blanckeman, Bruno, 2002: *Les fictions singulières*, Paris: Prétexte éditeur.

Guichard, Thierry, 2007: „Les mutations du roman français“, *Thierry Guichard et autres, Le roman français contemporain*, Paris: CULTURESFRANCE, 81–104.

Louis-Combet, Claude, 1995: *Blesse, ronce noire*, Paris: Librairie José Corti.

Louis-Combet, Claude, 1999: „De Georg Trakl à Georg Trakl. La genèse de *Blesse, ronce noire*“, *Semen. Vers une sémiotique différentielle*, prieiga per internetą: <www.semen.revues.org/document2853.html> (žiūrėta 2007 11 20).

Nadaud, Alain, 1997: „Roman français contemporain: une crise exemplaire“, *Jean-Pierre Salgas et autres, Roman français contemporain*, Paris: adpf.

Traklis, Georgas, 1985: *Eilėraščiai*, Vilnius: Vaga.

Viard, Dominique, 2002: „Écrire avec le soupçon – enjeux du roman contemporain“, Michel Braudeau et autres, *Le roman français contemporain*, Paris: adpf.

Viard, Dominique, 1999: *Le roman français au XX siècle*, Paris: Hachette.

Viard, Dominique, Vercier, Bruno, 2005: *La littérature française au présent. Héritage, modernité, mutations*, Paris: Bordas.

Фрай, Нордроп, 1987: „Анатомия критики“, *Зарубежная эстетика и теория литературы XIX–XX в.*, Москва: Издательство Московского университета, 232–263.

LES PARTICULARITÉS DE LA MYTHOBIOGRAPHIE DANS LE ROMAN *BLESSE, RONCE NOIRE* DE CLAUDE LOUIS-COMBET

Vytautas Bikulčius

R é s u m é

Dans cet article on analyse les particularités de la mythobiographie dans le roman de Claude Louis-Combet *Blesse, ronce noire*. A propos, le terme de la mythobiographie est inventé par l'auteur du roman analysé. L'analyse du roman a montré que le roman est bâti sur le Destin qui joue ici le même rôle comme dans les tragédies grecques, les fantasmes et les rêves. L'auteur exploite aussi le motif du sacrifice

qui explique le comportement de la soeur du poète. Ce motif est lié avec le mythe et les fantasmes sexuels. Autrement dit, la réalité historique est présente de telle manière qu'on puisse comprendre le contexte de l'époque où a vécu le poète autrichien G. Trakl. La mythobiographie devient une certaine hypothèse de l'auteur qui présente la vie d'une personnalité choisie dans son roman.

Gauta 2008 05 03

Priimta publikuoti 2008 07 02

Autoriaus adresas:

Literatūros istorijos ir teorijos katedra,

Humanitarinis fakultetas,

Šiaulių universitetas

P. Višinskio g. 38, LT-76352 Šiauliai

El. paštas: najaune@yahoo.fr